

**Штанські: польські шляхтичі, козацькі сотники,
катеринославські дворяни**

На середину XVII ст. територія майбутньої Слобожанщини перебувала у непевній геополітичній ситуації, оскільки не мала чітко визначених кордонів, хіба що так званий «малоросійський» між Річчю Посполитою та Московським царством [5, 24]. У другій половині XVII ст. в умовах просування кордонів Московської держави на південь тривав процес формування Слобідських козацьких полків, які заселялися переважно вихідцями з Гетьманщини та Правобережної України.

В загальному потоці переселенців, які з'явилися на Слобожанщині на межі XVII–XVIII ст., джерела зафіксували такого собі Павла Штанського. У нобілітаційній справі Пантелеймона Штанського згадується його предок Павло – польський природній шляхтич, який вийшов до Харківського слобідського полку [16, 6]. З якої само території Речі Посполитої прибув Павло Штанський і чи справді він належав до польського шляхетства сказати важко.

Геральдист К. Несецький вказує, що в Речі Посполитій родина зі схожим прізвищем зустрічається лише одна – Stansky (Станські, Штанські). Штанські належали до гербу Огончик і походили з Новогородського воєводства [21, 496]. Наприкінці XVII ст. шляхта Новогородського воєводства проявила вірнопіддані почуття польській короні і звернулася до короля з проханням перевести документообіг з руської на польську мову. Сейм задовольнив це прохання у 1696 р. [22]. Гіпотетично могли знайтися православні шляхтичі, яким було некомфортно в умовах, де польська католицька традиція мала переваги. Однак на даний час родинний зв'язок між новогородськими та харківськими Штанськими не знайдений. Тож причини, які спонукали Павла Штанського переселитися до Слобожанщини достеменно не відомі.

За переписом Харківського полку 1710 р. Штанські володіли землями та млинами біля слободи Мартової. Представники роду, зокрема, Михайло Павлович, Іван Михайлович та Савелій Іванович в різний час обіймали посаду сотника Мартовської сотні [2, 131; 16, 7, 24]. Кілька представників родини Штанських входили числа підпрапорних, які складали базу для формування козацької старшини [1, 109].

Після ліквідації Слобідських полків Штанські переходять на службу Російській державі, обіймаючи різні посади в чиновницькій ієрархії. Наприклад, Пантелеймон Іванович у 1782–1793 рр. служив секретарем Воєвчанського повітового суду Харківської губернії [6, 274; 7, 295; 8, 272; 9, 232; 20, 724]. П.І. Штанський намагався nobilitуватися в російському дворянстві, але це йому не вдалося. Це вдалося лише його онуку Никанору Івановичу в ХІХ ст. Нащадки однієї з родових ліній, яка йшла від Степана Федоровича, взагалі з часом перетворилися на військових обивателів та державних селян Харківської губернії (див. додаток).

Никанор Іванович завдяки родинним зв'язкам з родом Коростовцевих увійшов до кола катеринославських дворян. Він успадкував від матері землі в Павлоградському повіті й навіть відіграв помітну роль у земському самоврядування Катеринославщини, коли у 1869 р. був обраний головою Катеринославської губернської земської управи [4, 64].

В період трансформації кордонів у Східній Європі у ХVІІ–ХVІІІ ст. українські землі опинилися в епіцентрі цього процесу. Населення, яке тут мешкало, часто міняло місце проживання, а з ним і підданство. Штанські потрапили у цю веремію і пройшли шлях від польських шляхтичів у ХVІІ ст. через козацьку слобідську старшину у ХVІІІ ст. до російського дворянства у ХІХ ст. Дехто з роду Штанські у ХІХ ст. втратив шляхетський статус і перетворився на державних селян.

Геополітичні зміни змінювали не лише кордони держав, але й мали кардинальний вплив на долю народів, окремих родин та людей. Опинившись між Польською та Російською державами, Штанські зробили вибір на користь останньої, ставши частиною її провінційної еліти.

В додатку представлений поколінний розпис з повнішою інформацією про рід Штанських. Розпис ґрунтується на архівних та опублікованих джерелах.

ДОДАТОК

Поколінний розпис роду Штанських

- I
1. Павло
 - Вийшов у Слобідські полки з Польщі, польський природній шляхтич [16, 6].
 - Діти: Михайло, Лонгін
- II
2. Михайло Павлович (?–?) 1

• За переписом 1710 р. був сотником Мартовської сотні Харківського полку, на жалуваній землі підданих селян 5 чоловіків та 6 жінок [16, 24].

• Дружина: NN

• Діти: Степан, Іван

3. Лонгін (Логвин) Павлович (1677?–?) 1

• За переписом 1732 р. 50 років. За ревізією 1747 р. 70 років [2, 33, 73].

• Дружина: NN

• Діти: Іван

III

4. Степан Михайлович (1689/1697?–?) 2

• За переписом 1732 р. 35 років. За ревізією 1747 р. 58 років. У 1771 р. 73 роки [2, 33, 73, 137].

• Діти: Степан, Федір, Кирило

5. Іван Михайлович (1697/1710? – до 1763 р.?) 2

• Народився у 1710 р. [16, 27]

• За переписом 1732 р. 32 роки [2, 33].

• Підпрапорний, згодом сотник Мартовської сотні. У 1753 р. володів маєтком біля слободи Мартової, підданих селян 4 чоловіки та 3 жінки [16, 24].

• За ревізією 1747 р. 50 років, підпрапорний [2, 72].

• Призначений на посаду сотника в слобідських полках ордером бригадира Капніста 3.04.1757 р. [16, 7].

• Дружина: NN

• Діти: Савелій, Андрій, Пантелеймон, Костянтин, Феодосія, Марія

6. Іван Логвинович (1724/1726? – до 1782?) 3

• За переписом 1732 р. 8 років. У 1747 р. 20 років. У 1771 р. 45 років [2, 33, 73, 136].

• Дружина: Марфа Степанівна. (?–1792). У 1771 р. 43 роки [2, 136]. На 1782 р. вдова [15, 19].

• Діти: Семен, Іван, Сава, Сидір, Гаврило, Єфросинія

IV

7. Степан Степанович (1722?–?) 4

• За переписом 1732 р. 10 років [2, 33].

8. Федір Степанович (1727?–1783) 4

• За переписом 1732 р. 6 років. За ревізією 1747 р. 20 років. У 1771 р. 43 роки [2, 33, 73, 137].

- Помер у 1783 р. [15, 22].
 - Дружина: Олена Данилівна. У 1771 р. 42 роки [2, 137].
 - Діти: Андрій, Ірина, Степан, Степанида, Маланка, Феодосія, Пе- лагея
9. Кирило Степанович (1734?–?) 4
- За ревізією 1747 р. 13 років. У 1771 р. 39 роки [2, 73, 137].
 - У 1795 р. 65 років [15, 22].
 - Дружина: Агафія Іванівна. У 1771 р. 39 років [2, 137].
 - Діти: Уляна, Леонтій, Омелян, Степан, Петро
10. Савелій Іванович (1726/32?–?) 5
- За переписом 1732 р. 6 років. За ревізією 1747 р. 18 років [2, 33, 72].
 - На службі з 7.05.1747 р. в чині підпрапорного Харківського пол- ку [3, 103].
 - У 1771 р. відставний сотник, 39 років [2, 131].
 - Дружина: Анна Федорівна. У 1771 р. 37 років [2, 131].
 - Діти: Василь, Матрона, Євдокія, Марина, Марія ст., Анна, Дар'я, Анастасія, Марія мол.
11. Феодосія Іванівна (1732?–?) 5
- У 1762 р. мешкала в слободі Мартовій у власному будинку. У 1771 р. 39 років [2, 123, 147].
 - Чоловік: 1) Яків Протасов, мешканець села Тишков
 - 2) Дмитро Пригунов, ротний квартирмейстер Санкт- Петербурзького драгунського полку [2, 123].
 - Діти: Григорій. У 1771 р. 18 років [2, 147].
12. Костянтин Іванович (1736?–?) 5
- За ревізією 1747 р. 11 років. У 1771 р. 34 роки [2, 72, 138].
 - У 1780 р. хрестив Гната, сина Прокопія Семеновича Ілляшенко [2, 213].
 - У 1795 р. 56 років [15, 73].
 - Дружина Агафія Омелянівна. У 1771 р. 32 роки [2, 138].
 - Діти: Олена, Євдокія
13. Пантелеймон Іванович (1746? – ?) 5
- За ревізією 1747 р. 1 рік [2, с. 73].
 - Народився у 1749 р. в слободі Мартовій Вовчанського повіту [16, 28].
 - У 1787 р. мав 35 років [16, 9 об.].

• На службі писарем з 11.10.1764 р., копійст – 11.09.1765 р., підканцелярист – 28.11.1766 р., канцелярист – 28.11.1771 р., губернський секретар – 24.12.1774 р., городовий секретар – 16.08.1781 р. [16, 9 об.–10].

• У 1782 р. губернський секретар, володів маєтком біля слободи Мартової, підданих селян 2 чоловіки, 3 жінки [16, 24–24 об.]

• У 1782–1793 рр. секретар Вовчанського повітового суду Харківської губернії [6, 274; 7, 295; 8, 272; 9, 232; 20, 724].

• Дружина: Наталя Семенівна, донька прапорщика Барікова.

• Діти: Матрона, Іван

14. Марія Іванівна (?–?) 5

15. Семен Іванович (1749?–1831) 6

• У 1771 р. 22 роки [2, 136].

• У 1795 р. 46 років [15, 19].

• Помер у 1831 р. [12, 21].

• Дружина: Агафія Тарасівна. У 1771 р. 20 років [2, 136].

16. Іван Іванович (1756?–?) 6

• У 1771 р. 15 років [2, 136].

• У 1795 р. 40 років [15, 19].

• У 1816 р. 61 рік. У 1829 р. переведений до Білгородського уланського полку [12, 126].

• Дружина: Феодосія Артемівна. У 1795 р. 33 роки [15, 20].

17. Сава Іванович (1758?–?) 6

• У 1771 р. 13 років [2, 136].

• У 1795 р. 38 років [15, 19].

• Дружина: Агафія Олексіївна Сіренко. У 1795 р. 25 років [15, 20].

18. Сидір Іванович (1760?–1786) 6

• У 1771 р. 11 років [2, 136].

• Помер у 1786 р. [15, 20].

19. Гаврило Іванович (1764?–1789) 6

• У 1771 р. 7 років [2, 136].

• Помер у 1789 р. [15, 20].

20. Єфросинія Іванівна (1768–?) 6

• У 1771 р. 3 роки [2, 136].

• Чоловік: Руденко Іван, солдат Харківського легкокінного полку

V

21. Андрій Федорович (1761–1787) 8

• У 1771 р. 10 років [2, 137].

- Помер у 1787 р. [15, 22].
- Дружина: Ірина Іванівна (Степанівна)
- 22. Ірина Федорівна (1763?–?) 8
- У 1771 р. 8 років [2, 137].
- 23. Степан Федорович (1766?–1825) 8
- У 1771 р. 5 років [2, 137].
- У 1795 р. 32 роки [15, 22].
- Помер у 1825 р. [12, 9].
- Дружина: Єфросинія Кіндратівна
- Діти: Федір, Юхимія, Демид
- 24. Степанида Федорівна (1768–?) 8
- У 1771 р. 3 роки [2, 137].
- 25. Маланка Федорівна (1770–?) 8
- У 1771 р. 1 рік [2, 137].
- Чоловік: козак зі слободи Печеніги
- 26. Феодосія Федорівна (1774–?) 8
- У 1782 р. 8 років [15, 22].
- Чоловік: Микита Чепурний, козак
- 27. Пелагея Федорівна (1775–?) 8
- У 1795 р. 20 років [15, 22].
- 28. Уляна Кирилівна (1755?–?) 9
- У 1771 р. 16 років [2, 137].
- 29. Леонтій Кирилович (1758?–1789) 9
- У 1771 р. 13 років [2, 137].
- Помер у 1789 р. [15, 22].
- Дружина: Феодосія (Євдокія) Йосипівна
- Діти: Матрона ст., Агафія, Матрона мол.
- 30. Омелян Кирилович (1762?–?) 9
- У 1771 р. 9 років [2, 137].
- У 1795 р. 34 роки [15, 22].
- Дружина: Анна Іванівна. У 1795 р. 31 рік [15, 23].
- Діти: Мирон
- 31. Степан Кирилович (1764?–?) 9
- У 1771 р. 7 років [2, 137].
- У 1783 р. взятий в гусари [15, 22].
- 32. Петро Кирилович (1767–?) 9
- У 1771 р. 4 роки [2, 137].
- 33. Юстина Кирилівна (1776–?) 9

- У 1782 р. 8 років [15, 23].
- Чоловік: Федір Лаценник, козак слободи Мартової.
- Діти: Іван
- 34. Василь Савелійович (1754?–?) 10
- У 1766 р. приписаний до Салтівського комісаріату, 14 років [3, 339].
- У 1771 р. 17 років [2, 131].
- 35. Матрона Савеліївна (1756?–?) 10
- У 1771 р. 15 років [2, 131].
- 36. Євдокія Савеліївна (1758?–?) 10
- У 1771 р. 13 років [2, 131].
- 37. Марина Савеліївна (1760?–?) 10
- У 1771 р. 11 років [2, 131].
- 38. Марія Савеліївна ст. (1762–?) 10
- У 1771 р. 9 років [2, 131].
- 39. Анна Савеліївна (1768–?) 10
- У 1771 р. 3 роки [2, 131].
- 40. Дар'я Савеліївна (1769–?) 10
- У 1771 р. 2 роки [2, 131].
- 41. Анастасія Савеліївна (1771?–?) 10
- У 1771 р. півроку [2, 131].
- 42. Марія Савеліївна (5.07.1780–?) 10
- Народилася 5.07.1780 р. [2, 205].
- 43. Олена Костянтинівна (1769–?) 12
- У 1782 р. 13 років, у 1795 р. 26 років [15, 73].
- 44. Євдокія Костянтинівна (1772–?) 12
- У 1782 р. 10 років [15, 73].
- Чоловік: Іван Старченко зі слободі Хотомля.
- 45. Матрона Пантелеймонівна (1780 – ?) 13
- У 1787 р. мала 7 років [16, 10].
- 46. Іван Пантелеймонович (1790 – ?) 13
- Народився в м. Вовчанськ у 1790 р. [16, 11].
- Копійст Харківської казенної палати 31.10.1802 р., підканцелярист 17.02.1803 р., губернський реєстратор 2.03.1804 р., переведений до слобідсько-українського губернського правління 7.02.1807 р., колезький реєстратор 31.12.1807 р., звільнений з посади за проханням 20.01.1811 р. [16, 13].

- У 1816 р. губернський секретар, у слободі Хотомля підданих селян 5 осіб чоловічої і 8 осіб жіночої статі [16, 24 об.].

- 10.01.1817 р. та 22.03.1850 р. рішенням Харківського губернського дворянського зібрання внесені до Родовідної книги дворянства, але рішення не затверджене Департаментом Герольдії [16, 22].

- Служив в Харківській казенній палаті, а пізніше в Слобідсько-українському губернському правлінні [16, 12 об.].

- Дружина: Тетяна Олексіївна Коростовцева

- Діти: Андрій, Никанор, Наталя

VI

47. Федір Степанович (1803–?) 23

- У 1835 р. 32 роки [12, 9].

- У 1850 р. 47 років [13, 22].

- У 1858 р. 59 років [14, 22].

- Дружина: Уляна Гаврилівна. У 1850 р. 52 роки [13, 22].

- Діти: Олександр, Леонтій, Григорій, Микита, Марфа, Андрій,

Максим

48. Юхимія Степанівна (1813–?) 23

- У 1835 р. 22 роки [12, 9].

49. Демид Степанович (1814–1846) 23

- У 1835 р. 21 рік [12, 9].

- Помер у 1846 р. [13, 22].

- Дружина: NN

- Діти: Степан, Ольга, Єгор

50. Матрона Леонтіївна ст. (1779?–?) 29

- У 1795 р. 16 років [15, 23].

51. Агафія Леонтіївна (12.04.1780–1789) 29

- Народилася 12.04.1780 р. [2, 202].

- Померла у 1789 р. [15, 23].

52. Матрона Леонтіївна мол. (1790–1790) 29

- Померла у 1790 р. у віці 2 місяців [15, 23].

53. Мирон Омелянович (1772?–?) 30

- У 1782 р. 10 років [15, 23].

54. Андрій Іванович (18.08.1815 – ?) 46

- Народився 18.08.1815 р. Похрещений у Покровському храмі слободи Хотомля Вовчанського повіту Харківської губернії [16, 16].

- 10.10.1832 р. рядовий Тарутинського егерського полку, 11.05.1833 р. унтер-офіцер, 4.07.1835 р. переведений до Московського

піхотного полку, 11.04.1837 р. переведений до Селенгинського піхотного полку, 8.05.1837 р. звільнений через хворобу. Служив у Купянському земському суді з 28.12.1838 р., 31.12.1838 р. колезький реєстратор. Обраний дворянством попечителем хлібних магазинів, з 2.05.1840 р. у відставці. Обраний дворянством попечителем хлібних запасних магазинів, з 2.03.1848 р. у відставці через хворобу [16, 29–29 об.].

- Дружина: Наталя Григорівна Запара

- Діти: Іван

55. Никанор Іванович (9.08.(28.07).1818 – 8.09.1872) 46

- Народився 9 серпня (28 липня – за ст.ст.) 1818 року в слободі Хотомля Вовчанського повіту Харківської губернії [16, 17].

- У 1844 р. він закінчив Харківський університет зі ступенем дійсного студента. У вересні того ж року поступив на службу до Харківської палати державного майна, а менше ніж через півроку отримав перший свій чин губерньського секретаря. У 1845 р. Никанор Штанський склав іспит у Харківському університеті на ступінь кандидата і отримав посаду канцелярського чиновника у департаменті Санкт-Петербурзького цивільного суду. У 1845 р. колезький секретар, у 1850 р. титулярний радник, у 1854 р. колезький асесор [17, 38 об.–39, 40].

- У 1851 р. перебував на посаді старшого помічника столоначальника департаменту Міністерства Юстиції і отримував майже 500 рублів жалування [16, 31 об.].

- У 1856 р. був обраний до Павлоградського повітового суду кандидатом на посаду судді, у відправлення якої вступив 24.05.1857 р. 16.03.1858 р. затверджений на посаді [17, 38 об. – 39, 39 об. – 40].

- Рішенням Департаменту герольдії Урядуючого Сенату від 23.09.1868 р. голова Палати кримінального суду Н.І. Штанський за вислугу отримав чин статського радника [11, 545.]

- 24 жовтня 1869 р. обраний головою Катеринославської губерньської земської управи після того як М.Б. Герсеванов через хворобу відмовився балотуватися на цю посаду [10, 112].

- Дружина: Серафіма Григорівна

56. Наталя Іванівна (22.01.1823 – ?) 46

- Народилася 22.01.1823 р. [16, 18].

VII

57. Олександр Федорович (1830–?) 47

- У 1835 р. 5 років [12, 9].

- У 1858 р. 27 років, державний селянин [14, 22].

- Дружина: Надія Несторівна. У 1858 р. 27 років [14, 22].
- Діти: Марфа, Тетяна, Іван
- 58. Леонтій Федорович (1834 – ?) 47
- У 1835 р. 1 рік [12, 9].
- У 1854 р. державний селянин, забраний у рекрути [14, 22].
- 59. Григорій Федорович (1836 – ?) 47
- У 1850 р. 14 років [13, 22].
- У 1858 р. 21 рік, державний селянин [14, 22].
- Дружина: Анна Марківна. У 1858 р. 19 років [14, 22].
- 60. Микита Федорович (1838 – ?) 47
- У 1850 р. 12 років [13, 22].
- У 1858 р. 19 років, державний селянин [14, 22].
- 61. Марфа Федорівна (1840–?) 47
- У 1850 р. 10 років, державна селянка [13, 22].
- 62. Андрій Федорович (1847 – ?) 47
- У 1850 р. 3 роки [13, 22].
- У 1858 р. 10 років, державний селянин [14, 23].
- 63. Максим Федорович (1850 – ?) 47
- У 1850 р. 1 рік [13, 22].
- У 1858 р. 7 років, державний селянин [14, 23].
- 64. Степан Демидович (1841–?) 49
- У 1850 р. 9 років [13, 22].
- У 1858 р. 16 років, державний селянин [14, 23].
- 65. Ольга Демидівна (1843–?) 49
- У 1850 р. 7 років [13, 22].
- У 1858 р. 14 років, державна селянка [14, 23].
- 66. Єгор Демидович (1847–1853) 49
- У 1850 р. 3 роки, державний селянин [13, 22].
- Помер у 1853 р. [14, 23].
- 67. Іван Андрійович (28.04.1844 – ?) 54
- Народився 28.04.1844 р. Похрещений у Покровському храмі слободи Хотомля Вовчанського повіту [16, 19, 30].
- У 1902 р. колезький реєстратор [18, 3].
- Дружина: NN
- Діти: Володимир, Никанор, Сергій
- VII
- 68. Марфа Олександрівна (1854–?) 57
- У 1858 р. 4 роки, державна селянка [14, 22].

69. Тетяна Олександрівна (1855–?) 57
 • У 1858 р. 3 роки, державна селянка [14, 22].
70. Іван Олександрович (1856–?) 57
 • У 1858 р. 2 роки, державний селянин [14, 22].
71. Володимир Іванович (?–?) 67
 • У 1912 р. володів маєтком площею 228 дес. в Павлоградському повіті [19, 3].
72. Никанор Іванович (?–?) 67
 • У 1912 р. володів маєтком площею 201 дес. в Павлоградському повіті [19, 3].
73. Сергій Іванович (?–?) 67
 • У 1912 р. володів маєтком площею 178 дес. в Павлоградському повіті [19, 3].

Джерела та література

1. Багалій Д.І. Історія Слобідської України. – Харків: Основа, 1990. – 256 с.
2. Древности слободы Мартова Волчанского уезда [Харьк. обл.], (1666–1799) / Харьк. част. музей гор. усадьбы; редкол., авт. сост.: А.Ю. Гриппа [и др.] ; предисл. А. Парамонова. – Х. : [б. и.], 2011. – 249 с.
3. Еліта Слобідської України. Списки козацької старшини 60-х років XVIII століття / Упоряд. С. Потапенко. – Харків, 2007. – 496 с.
4. Кочергін І.О. Земське самоврядування Катеринославщини (персонологічний вимір): Монографія / І.О. Кочергін. – Д.: Герда, 2011. – 216 с.
5. Маслійчук В.Л. Козацька старшина Слобідських полків другої половині XVII ст. – першої третини XVIII ст. / В.Л. Маслійчук. – Харків: ВД «Райдер», 2003. – 252 с.
6. Месяцеслов с росписью чиновных особ в государстве на лето от рождества христова 1790. – СПб: Академия наук, 1790.
7. Месяцеслов с росписью чиновных особ в государстве на лето от рождества христова 1791. – СПб: Академия наук, 1791.
8. Месяцеслов с росписью чиновных особ в государстве на лето от рождества христова 1792. – СПб: Академия наук, 1792.
9. Месяцеслов с росписью чиновных особ в государстве на лето от рождества христова 1793. – СПб: Академия наук, 1793.
10. Постановление IV очередного Екатеринославского губернского земского собрания с 22 октября по 5 ноября 1869 года. – Екатеринослав: В типографии губернского правления, 1870. – 708 с.
11. Распоряжения правительства // Екатеринославские губернские ведомости. Часть официальная. – 1868. – 20 ноября. – № 67.

12. Ревизская сказка войсковых обывателей слободы Мартова Волчанского уезда. 1835. – Харьков: Харьковский частный музей городской усадьбы, 2011. – 186 с.
13. Ревизская сказка государственных крестьян слободы Мартова Волчанского уезда. 1850. – Харьков: Харьковский частный музей городской усадьбы, 2011. – 122 с.
14. Ревизская сказка государственных крестьян слободы Мартова Волчанского уезда. 1858. – Харьков: Харьковский частный музей городской усадьбы, 2011. – 122 с.
15. Ревизская сказка войсковых обывателей слободы Мартова Чугуевского уезда. 1795. – Харьков: Харьковский частный музей городской усадьбы, 2011. – 186 с.
16. Российский государственный исторический архив (далі РГИА). – Ф. 1343. – Оп. 33. – Д. 2646. О дворянстве рода Штанских.
17. РГИА. – Ф. 1349. – Оп. 3. – Д. 2536. Формулярные списки: Штампель Е.Н.–Штейн В.А.
18. Список лиц, имеющих право участвовать в избирательных собраниях и съездах Павлоградского уезда для избрания земских гласных на трехлетие 1903–1905 годах // Екатеринославские губернские ведомости. Часть официальная. – 1902. – 21 декабря. – № 102. – С. 3–4.
19. Список лиц, имеющих право участвовать в избирательных собраниях и съездах Павлоградского уезда для избрания земских гласных на трехлетие (1912–1914 годов) // Екатеринославские губернские ведомости. Часть официальная. 1912. – 14 января. – № 6.
20. Степанов В.П. Русское служилое дворянство второй половины XVIII (1764–1795). –СПБ.: Академический проект, 2003. с. 724;
21. Niesiecki Kasper S.J. Herbarz polski. – Lipsk: Naladem i druciem Breitkopfa i Hertela, 1841. – Т. VIII. – 652 s.
22. Nowogródek [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: https://pl.wikipedia.org/wiki/Nowogr%C3%B3dek#XVII_wiek.

Rafał Wiktor Kowalczyk (Łódź)

Ukraina – kraj na rozdrożu Europy. Czy Ukraina miała szansa na niezależny byt państwowy do wybuchu I wojny światowej?

Ukraina – kraj na styku wschodu i zachodu. Od stuleci przeplatały się tu wpływy ze wschodu od Moskali, z zachodu, od Rzeczypospolitej i od południa – z Imperium Osmańskiego, mocarstwa przed którym drżały państwa czasów nowożytnych. Ukraina była kluczem do osiągnięcia potęgi